

תרבות עירונית

על תבליט שנעלם

היכן עוד ניתן לגנוב 165 לוחות אלומיניום עבה — בהמשכים, לילה אחרי לילה, או בהפרש כמה לילות? היכן עוד מגישים פקדי מחלקה עירונית ארבע תלונות למישטרה על פירוק של תבליט ענק, מבלי שתיוקט כל פעולה לסיכול הגניבה? היכן עוד שומרים פרנסי העיר, כולל עסקי שינוי וריץ ממלילי הגבוהה שלפני הבחירות, על קשר שתיקה כזה, בתיאום עם המימסד המפא"ניקי המושחת ביותר במדינה?

מתברר כי עכשיו לא יצטרפו עוד דראג. פשוט — כבר אין תבליט!

לאחר שחלף ההלם הראשון, עלתה בי מעין הרגשת סיפוק. עכשיו אני בחברה טובה: גם תבליטים ופיסליהם החיפאיים של יצחק דנציגר ויגאל תומרקין וכו' להיקבר כפסולת ברזל במעמקי ואדי רוסמיה, או לשמש מיכלי־אשפה אכולי־קורוויה בשולי המידשאה של בית אבא חושי.

ואם דנציגר ותומרקין כך — מי אני כי אליז?

נזכרתי גם בשירי של ברט ברכט, שיר שאותו כתב בשנות גלותו, על אותו משורר אשר, בשעה שהוא נוכח לדעת שספריו אינם

כדי לקבל תשובה לשאלות אלה, פנינו לפסל גרשון קניספל — הוא הנוגע בדבר — לשמוע את הסיפור כולו ממקור ראשון.

קניספל: בשעת ערב של יום מישי אחד, לפני כמה שבועות, עשיתי את ררכי במכוני תו של השחקן אילן תורן לבית־שאן, מקום שם זומנה לנו פגישה עם קבוצה ממשכילי המקום. עוד אנו חולפים מתחת לגשר פו שבי ציאה המיוחית מחיפה, בדרך לעמק יזרעאל ולקריות, והנה אני מגלה לתדהמתי שחסרה שורה שלמה של לוחות אלומיניום עבה בתיב ליט הענק שלי, "האדם המניע גלגלי עולם", שנחנך עליידי ראש עיריית חיפה, ירוחם צייזל, בשנת 1979.

בתחילה חשבתי לתומי שהלוחות הוסרו עליידי אנשי מחלקת התחוקה העירונית לצורך התקנתה או החלפתה של הצנרת לני קו מייגשמים, לקראת החורף המתקרב.

בכל זאת לא נתן לי המראה מנוח ולמחרת היום טילפנתי ליוסי בר, דובר העירייה, כדי שיברר מה קורה כאן. הרובר הבטיח שאכן יכרר ויודיע לי את תוצאות הבירור בהקדם. חלף שבוע ושום תשובה לא הגיעה לאוזניי.

הנה, אני שוב בדרכים, הפעם נוסע במי כונית מנצרת לחיפה. ככניסה לעיר אני נרד הם לגלות שגם תבליט נוסף, זה שהיה קבוע על גבי הקיר התומך בצידו המיוחרי של הגי שר, אף הוא עשוי לוחות אלומיניום עבה, נעלם כלא היה.

עצרתי את המכונית והתקרבותי לתבליט. מכולו נותרו רק שלושה קטעים: אלה המר־ כיבים יחדיו את השם "גשר פו". כל 165 לוחות האלומיניום שמשני עברי הגשר, לוחות שהשתרעו על פני שטח של 126 מטרים מרובעים ושקלו ביחד כ־6 טון, נעלמו. המדובר בלוחות אלומיניום שגורל כל אחד מהם היה 100x30x50 ס"מ בממוצע.

במקום זה עלי לציין שהוצאות יציקתם של שני תבליטי הענק שעל הגשר, בתוספת להוצאות הצבתם במקומם, הסתכמו בשנת 1979 בלא־פחות מ־310,000 שקלים! מוכן שלא עיריית חיפה היא שנסאה בנטל ההוצאות, כי אם חברת פו שעל שמה נקרא הגשר.

מלאכת השלמת התבליטים וקביעתם במי קומם נמשכה כשנתיים, מ־1978 ועד שילהי 1980. סייני לי כה צוות של שיבעה בוגרי בתי־ספר לאמנות בחיפה ומחוצה לה.

בתמורה לנדיבותה של חברת פו. התחייב מי שהיה אז ממלא־מקום ראש עיריית חיפה, יוסף בלושטיין, להתקין במקום תאורה נאותה כדי להאיר את התבליט, שהוא אחד הגדולים בישראל, בשעות הלילה. הנושא אף נכרך על־ידי מהנדס המאור של העירייה, שקבע כי התקנת התאורה משני צידי הגשר תעלה כ־30,000 שקל.

מוכן שדבר לא נעשה והתבליט היה שרוי באפילה כל שעות הלילה. כל מיכתבי למי הנדס העיר ולראש העיר לא נענו.

איות, דרושים סולמות־ענק וכלים מתוחכמים אחרים, דרושות מקדחות. וכל זה מתרחש כעיריזאם בישראל ואין רואה!

וגם זה, לשם השוואה. לעומת מחירו של התבליט ב־1979 — 310,000 שקלים טבין ותקילין — יכולים הגנבים לקבל כיום דולר אחד לקילו של פסולת מתכת. כיוון שמישקל

המתכת בתבליט כ־6 טונות, הם יקבלו אפוא, לכל היותר, סכום של 6000 דולר!

סיפורו של דובר העירייה היה מדהים לא־ פחות מן הגניבה עצמה. לדבריו, הוגשו על־ ידי היחידה העירונית המופקדת על אתרי האמנות בעיר, היחידה לשיפור פני העיר, לא־ פחות מארבע תלונות למישטרת ישראל בנר שא גניבת התבליט.

התלונה הראשונה הוגשה לאחר שדיווחתי על "קרחות" הראשונות, ואילו האחרות — משהלכו "קרחות" אלה והתרבו. לאחר הפי־ ניהה השלישית הודיעה המישטרה כי היא ויקדימא מוסמכת להחליט על סדר הקדימו־ יות שלה. אחד השוטרים אף זיכה את המתלר־ נן בתואר "נודניק".

נראה שלמישטרת חיפה לא בוער ולפרנסי העיר (כולל, כאמור, נציגיהן ה"תרבותיים" של שינוי ושל ר"ץ) לא בוער. היחידים בעיר שכנראה בוער להם הם הגנבים. חסר רק עוד מיבצע לילי אחד וגם שורת העיטורים העלי־ יונה, שעוד נותרה במקום כזכר לחורבן, תיע־ לם אף היא.

וכך ירדו לטימיון שתי שנות עבודה ו־ 310,000 שקלים של 1979, שלא להזכיר כלל את יצירת האמנות. מעניין כמה מיפעלים נוספים באיזור חיפה יסכימו לתרום מכספם

חתמה גם ישראל, הקובעת שכל יצירת אמ־ נות שהוצגה כמקום ציבורי והושחתה — חר־ כתה של הרשות הציבורית אשר בתחום סמ־ כותה נעשה מעשה הונדאליזם לדאוג לכך שהיצירה תוחזר לקרמיתה ובמקומה. ואם הר־ בר בלתי־אפשרי — שתוצג כאותו מקום יצי־ רה זהה או דומה של אותו אמן.

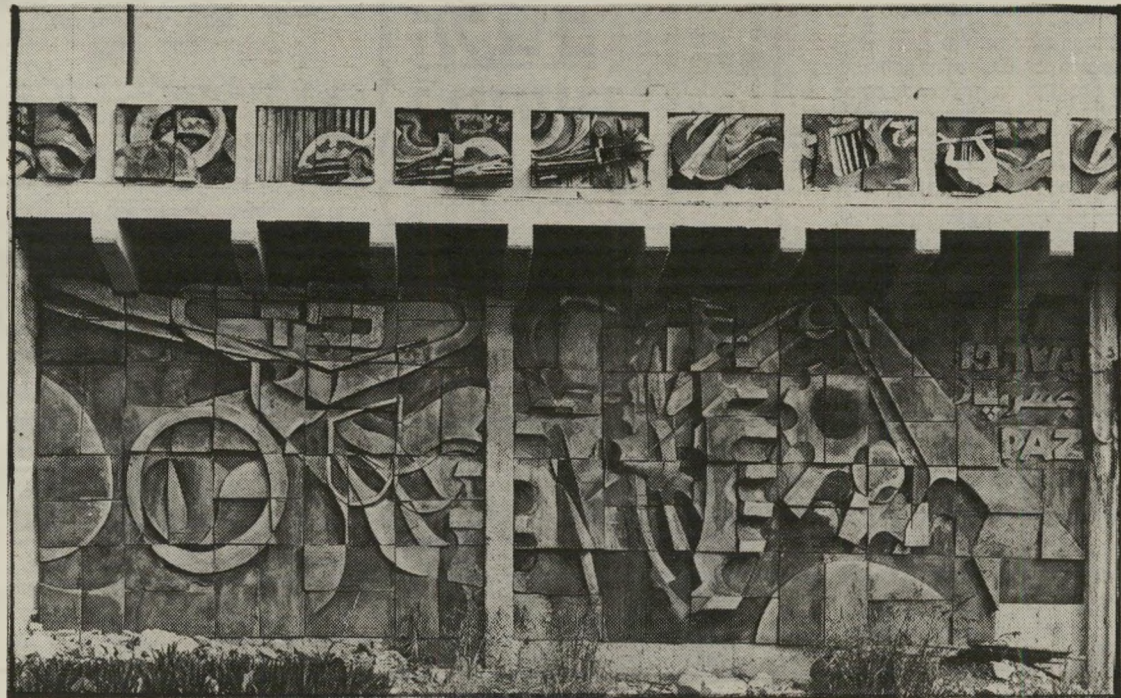
שהרי בשעה שאמן מפקיד את יצירתו בידי רשות ציבורית כלשהי — כך קובעת אמנת אונסק"ו — אין פירוש הדבר שהוא מוותר על זכות היוצרים שלו, ואילו בשעה שמושחתת יצירת אמנות — נשללת מן הציבור יצירה ששיפרה את איכות סביבתו וחיו.

נתן זך

אירועים

צהריים לזיכרו של יאיר הורביץ

כדי לקיים אירוע מוצלח נחוצים מרכיבים רבים. אחד החשובים שבהם הוא חושי־שירה, שביל, גרעין של רעיון ההולך וצומח במהלך הערב. יש לבנות איזה סוג של מתח בלי שה צופה יחוש במאמץ של הבנאים. זיכרו של משורר, יקר ואהוב ככל שיהיה, איננו מספיק. גם יזמרות גדולות ורצון טוב — אין די בהם. צהרי יום הששי באולם הקטן והרחוס של הבימה (מרוע לא השתמשו באולם הגדול?) החלו כאשר נדלקו האורות על הבימה והאירו חדר שקירותיו שחורים וכו פסנתר, כורסת מנחה ומיקרופונים.

"האדם המניע גלגלי עולם" התבליט בגשר "פו". רק השורה העליונה נשארה.

ליד הפסנתר ישבה המלחינה שרה שוהם וניגנה קטע פרי יצירתה. אחר־כך השתררה חשיכה גמורה וקולו החם של יאיר הורביץ הקורא שיר, הכניס את האזרחים לאווירה של געועים ומודעות לאובדן. לא עבר זמן רב ועל הבימה עלו, בזה אחר זה, משוררים, חכי־ רים, זמרות אופרה, זמרים של מוסיקה פופי־ לרית — תהלוכה מזוהר של אנשים שהקשר ביניהם נראה מיקרי ולא ברור.

הצער ושאר הרגשות שבקעו מגרונותיהם היו על מיי על המשורר המת או על זה שעמר

סכומים כאלה כדי להנות את פני עירם, אם כזה הוא גורל יצירות האמנות שכבר מוצי־ בות/הוצבו בה.

באמת מגיעה היה לחיפה נמל נוסף לפריקת פחם ואולי גם תתנתיכוח נוספת של חברת החשמל.

הפרשה עוד לא הסתיימה, שהרי ספק הוא אם פרנסי "העיר האדומה" לשעבר שמעו על האמנה הבינלאומית מטעם אונסק"ו, שעליה

בין אלה המועלים על המוקד ברייך השלישי, זועק המס כנגד הרודניזם, אנא, שירפו גם את ספרי שלי!

שהרי שרפו רק את סיפריהם של סופרי האמת, ואם לא יעלו גם את ספריו שלו על המוקד, אות הוא כי חלקו היה עם השקרנים... בכל זאת חורתי ופניתי לדובר העירייה ו"עידכנתי" אותו כאשר למתבחס: בשעה זו נעלם כבר כמעט כל התבליט כולו.

והרי לשם פירוק תבליט העשוי לוחות אלומיניום בגודל ובמישקל כזה דרושות מש־